

Andrzej Prusek, Joanna Kudelko

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

ANALIZA I OCENA ZRÓŻNICOWANIA POZIOMU ROZWOJU POLSKICH REGIONÓW W LATACH 2000-2006 W ŚWIETLE POLITYKI SPÓJNOŚCI

1. Cele europejskiej polityki spójności

Głównym celem europejskiej polityki spójności jest konwergencja, czyli promowanie działań zmierzających do zmniejszenia dysproporcji w poziomach rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego europejskich regionów, a tym samym do sukcesywnego osiągnięcia wyższego poziomu ich spójności w tych trzech obszarach problemowych. Tak rozumiany cel polityki spójności znalazł wyraz w zapisie art. 158 Traktatu z Maastricht, w którym stwierdza się, że w celu wszechstronnego i harmonijnego rozwoju Unii jako całości będą realizowane działania prowadzące do spójności ekonomicznej i społecznej, a szczególnie do zredukowania różnic w poziomach rozwoju poszczególnych regionów, w tym zmniejszania zacofania regionów najmniej uprzywilejowanych. Dla osiągnięcia pełnej integracji gospodarczej i walutowej poszczególnych krajów i utrzymania sprawnie funkcjonującego jednolitego rynku wewnętrznego konieczne jest zmniejszanie różnic w poziomie rozwoju poszczególnych krajów Unii, co odbywa się poprzez identyfikowanie i niwelowanie dysproporcji regionalnych.

W obecnym okresie programowania na lata 2007-2013 polityka spójności została powiązana z założeniami Strategii lizbońskiej. Z tego względu w jej założeniach wyraźna jest tendencja do odejścia od wyłącznie prowyrównawczych działań na rzecz działań związanych z podnoszeniem poziomu konkurencyjności i innowacyjności krajów członkowskich i ich regionów.

Unijna polityka spójności i związany z nią napływ środków finansowych w dużym stopniu zwiększają szansę przyspieszenia rozwoju polskich regionów, które w tym względzie charakteryzuje duży dystans w stosunku do wyżej rozwiniętych regionów Unii Europejskiej. Jednakże stopień wykorzystania pozytywnych impulsów wynikających z integracji europejskiej jest w dużym stopniu uzależniony od poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionów. Polityka spójności realizo-

wana jest w Polsce w warunkach dużej polaryzacji w poziomach rozwoju regionów, co z jednej strony wpływa na jej efektywność, a z drugiej determinuje sposób jej realizacji.

Celem referatu jest ocena skuteczności polityki spójności w Polsce w układzie regionalnym w latach 2000-2006 i perspektyw w tym zakresie do 2013 r.

2. Ocena zróżnicowania poziomu rozwoju polskich regionów w latach 2000-2006

Analizę dysproporcji regionalnych w Polsce pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w latach 2000 i 2006 oparto na 7 cechach typologicznych obrazujących różne aspekty ich procesów rozwojowych (zob. tab. 1). Wartość PKB na jednego mieszkańca w najbardziej syntetyczny sposób obrazuje kondycję gospodarczą poszczególnych województw. Wartość brutto środków trwałych świadczy o potencjale gospodarczym analizowanych regionów. O nastawieniu proinnowacyjnym regionów informują dwie cechy: nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle, a także nakłady na działalność badawczo-rozwojową. Stopa bezrobocia wskazuje na stopień wykorzystania kapitału ludzkiego w gospodarce poszczególnych regionów. Wskaźnikiem świadczącym o osiągniętym poziomie dobrobytu ludności jest wartość dochodów do dyspozycji w sektorze gospodarstw domowych. Spójność terytorialna regionów zależna jest głównie od stopnia rozwoju infrastruktury transportowej, który obrazowany jest między innymi gęstością dróg.

Spośród analizowanych cech największe zróżnicowanie między regionami w 2000 r. występowało pod względem nakładów na działalność badawczo-rozwojową, o czym świadczy wysoka wartość współczynnika zmienności (107,2 %) obliczonego na bazie wartości tej cechy w poszczególnych województwach (tab. 1).

Największe wydatki na działalność badawczo-rozwojową poniesiono w województwie mazowieckim (427 zł na 1 mieszkańca). Region ten dzielił znaczny dystans w stosunku do pozostałych województw. Na kolejnych pozycjach plasowały się województwa: małopolskie (136 zł), łódzkie (110 zł) i dolnośląskie (105 zł). Najgorzej pod tym względem kształtowała się sytuacja w województwach: świętokrzyskim (16 zł), podlaskim (30 zł) i lubuskim (37 zł). Relacja pomiędzy wartościami tej cechy w województwie najlepszym (mazowieckim) a najgorszym (świętokrzyskim) wynosiła 1: 26,7.

Duże dysproporcje regionalne występują także pod względem długości dróg publicznych o twardej nawierzchni (współczynnik zmienności wynosi 36,2%). W tym zakresie przoduje województwo śląskie, na terenie którego znajdowało się 159,7 km dróg na 100 km² powierzchni. Tuż za nim plasowało się województwo małopolskie (143,8 km), a w dalszej kolejności świętokrzyskie (96,9 km), dolnośląskie (91,3 km) i łódzkie (89,9 km). Województwo mazowieckie, które pod każdym innym względem zajmowało pierwszą pozycję, w tym przypadku uplasowało się dopiero na ósmym miejscu (80,2 km). Świadczy to o słabym zagospodarowaniu infrastruktury

Tabela 1. Wybrane wskaźniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego polskich regionów w 2000 r.

Województwo	PKB na 1 mieszkańca (zł)	Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	Wartość brutto środków trwałych na 1 mieszkańca (zł)	Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle na 1 pracującego w przemyśle (zł)	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową na 1 mieszkańca (zł)	Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych na 1 mieszkańca (zł)	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² (km)
Dolnośląskie	20 222	18,4	36 085	2574,8	105	14 219	91,3
Kujawsko-pomorskie	17 803	19,2	29 756	2896,7	59	12 719	76,6
Lubelskie	13 620	14,0	31 346	4303,4	66	10 952	72,3
Lubuskie	17 528	21,3	32 037	2978,3	37	12 753	58,4
Łódzkie	17 511	16,3	32 506	2085,0	110	13 264	89,9
Mazowieckie	16 936	12,2	31 210	3483,1	136	12 658	143,8
Mazowieckie	29 382	10,8	58 810	4870,4	427	17 710	80,2
Opolskie	16 430	15,7	39 787	4143,0	39	11 230	88,8
Podkarpackie	13 574	16,2	27 404	2427,1	58	10 654	80,9
Podlaskie	14 642	13,8	32 243	1622,1	30	11 329	52,4
Pomorskie	19 332	16,6	36 335	3331,2	93	13 049	63,0
Śląskie	20 963	12,9	39 352	2351,3	80	15 202	159,7
Świętokrzyskie	15 083	16,6	31 482	3692,2	16	11 779	96,9
Warmińsko-mazurskie	15 238	25,8	31 119	1397,5	39	11 702	50,6
Wielkopolskie	20 717	12,5	36 475	3609,2	100	14 303	79,4
Zachodniopomorskie	19 793	20,8	37 892	1753,3	40	14 284	56,6
Współczynnik zmienności	21,5	24,0	20,5	34,2	107,2	14,2	36,2
Relacja między największą a najmniejszą wartością cechy	1:2,2	1:2,3	1:2,1	1:3,5	1:26,7	1:1,7	1:3,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Roczników Statystycznych Województw z lat 2001 i 2007.

ralnym regionu, poza miastem Warszawą. Najgorsza sytuacja pod względem gęstości dróg występuje w województwach warmińsko-mazurskim (50,6 km), podlaskim (52,4 km) i zachodniopomorskim (56,6 km). Relacja między województwem o najwyższej wartości tej cechy a województwem o jej najniższej wartości wynosi 1:3,1.

Kolejną cechą znacznie różnicującą analizowane regiony są nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle na 1 pracującego w przemyśle (współczynnik zmienności wynosi 34,2%). Największą wartość nakładów zrealizowano w województwie mazowieckim (4870,4 zł), a następnie w lubelskim (4303,4 zł) i opolskim (4142,9 zł). Natomiast najmniejszą wartość środków na działalność innowacyjną w przemyśle wydatkowano w województwach warmińsko-mazurskim (1397,5 zł), podlaskim (1622,1 zł) i zachodniopomorskim (1753,3 zł).

Zróżnicowanie pod względem pozostałych cech było już nieco mniejsze. Współczynnik zmienności plasował się w przedziale od 14,2% do 24,0%, natomiast stosunek między największymi a najmniejszymi wartościami cech kształtował się między 1:1,7 a 1:2,3. Najmniejsze rozpiętości pomiędzy regionami występują pod względem nominalnych dochodów do dyspozycji w sektorze gospodarstw domowych.

W latach 2000-2006 można zauważyć wielokierunkowe tendencje zmian w poziomach rozwoju polskich regionów pod względem analizowanych aspektów rozwoju społeczno-gospodarczego (zob. tab. 2).

W przypadku trzech cech (PKB, wartości brutto środków trwałych i dochodów gospodarstw domowych) ich wartości wzrosły we wszystkich regionach. Przy czym wzrost ten nie przebiegał we wszystkich województwach proporcjonalnie. Najwyraźniejsze różnice w dynamice wzrostu przejawiały się w zmianie wartości brutto środków trwałych. Największy jej wzrost nastąpił w województwie lubuskim, tj. o 43,3%, a następnie dolnośląskim (o 43,0%) i podkarpackim (o 41,9 %). Natomiast w najmniejszym stopniu w porównaniu z wielkością wyjściową zmieniła się wartość tego wskaźnika w województwach: śląskim (o 26,7%), lubelskim (o 26,9%) i opolskim (o 28,2%).

Pod względem pozostałych czterech cech (stopy bezrobocia, nakładów na działalność inwestycyjną, nakładów na działalność innowacyjną w przemyśle i gęstości dróg) sytuacja między poszczególnymi regionami była jeszcze bardziej zróżnicowana. W niektórych z nich wartości wymienionych wskaźników się zwiększały, a w innych ulegały zmniejszeniu. Wśród omawianych cech największe dysproporcje w procesie zmian uwidoczniły się pod względem stopy bezrobocia rejestrowanego. Najkorzystniej pod tym względem poprawiła się sytuacja w województwie lubuskim, gdzie stopa bezrobocia zmniejszyła się o 10,8%, a następnie w łódzkim i dolnośląskim (spadek o 9,8%). Natomiast największy wzrost tego wskaźnika odnotowano w regionie lubelskim (o 10,7%) i mazowieckim (o 9,3%).

W efekcie dokonujących się procesów rozwojowych w roku 2006 zróżnicowania między regionami okazały się jeszcze większe niż w roku 2000 w przypadku większości analizowanych aspektów rozwoju, tj. w 5 na 7 badanych cech (zob. tab. 3).

Tabela 2. Relatywne zmiany wartości wybranych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego regionów Polski w latach 2000-2006

Województwo	PKB na 1 mieszkańca (zł)	Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	Wartość brutto środków trwałych na 1 mieszkańca (zł)	Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle na 1 pracującego w przemyśle (zł)	Nakłady na działalność badawczo- rozwojową na 1 mieszkańca (zł)	Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych na 1 mieszkańca (zł)	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² (km)
Dolnośląskie	31,6	-9,8	43,0	46,3	-1,9	23,1	-0,1
Kujawsko-pomorskie	26,2	0,0	32,1	49,6	44,1	26,3	3,0
Lubelskie	29,2	10,7	26,9	-8,1	25,8	26,2	0,6
Lubuskie	32,6	-10,8	43,3	-22,4	-35,1	23,3	-1,0
Łódzkie	35,1	-9,8	39,5	-24,6	25,5	30,0	2,6
Małopolskie	29,8	-7,4	34,3	28,3	63,2	21,1	1,1
Mazowieckie	38,9	9,3	33,8	62,5	11,5	23,1	5,4
Opolskie	29,9	3,2	28,2	-24,6	-10,3	28,1	0,1
Podkarpackie	31,1	1,2	41,9	81,5	29,3	22,5	-2,1
Podlaskie	30,3	-3,6	35,9	245,3	70,0	28,0	4,2
Pomorskie	30,9	-7,8	30,1	26,7	49,5	24,0	0,3
Śląskie	32,6	-1,6	26,7	158,8	32,5	25,9	2,6
Świętokrzyskie	27,8	6,6	32,3	-25,5	6,3	25,8	7,4
Warmińsko-mazurskie	29,3	-8,5	30,5	63,4	0,0	24,9	0,0
Wielkopolskie	33,0	-6,4	39,4	8,2	35,0	25,5	7,2
Zachodniopomorskie	20,9	3,4	29,3	23,3	20,0	20,9	-1,4
Współczynnik zmienności	12,8	-363,6	16,7	169,1	120,3	10,2	157,6

Źródło: jak w tab. 1.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionów Polski w 2006 r.

Województwo	PKB na 1 mieszkańca (zł)*	Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	Wartość brutto środków trwałych na 1 mieszkańca (zł)	Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle na 1 pracującego w przemyśle (zł)	Nakłady na działalność badawczo- rozwojową na 1 mieszkańca (zł)	Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych na 1 mieszkańca (zł)	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² (km)
Dolnośląskie	26 620	16,6	51 613	3766,5	103	17 510	91,2
Kujawsko-pomorskie	22 474	19,2	39 307	4334,5	85	16 060	78,9
Lubelskie	17 591	15,5	39 766	3954,0	83	13 823	72,7
Lubuskie	23 241	19,0	45 910	2311,0	24	15 720	57,8
Łódzkie	23 666	14,7	45 340	1572,3	138	17 238	92,2
Małopolskie	21 989	11,3	41 923	4468,1	222	15 324	145,4
Mazowieckie	40 817	11,8	78 700	7915,2	476	21 798	84,5
Opolskie	21 347	16,2	51 004	3122,4	35	14 382	88,9
Podkarpackie	17 789	16,4	38 885	4405,7	75	13 046	79,2
Podlaskie	19 075	13,3	43 824	5600,8	51	14 504	54,6
Pomorskie	25 308	15,3	47 273	4219,9	139	16 184	63,2
Śląskie	27 792	12,7	49 867	6084,6	106	19 134	163,9
Świętokrzyskie	19 274	17,7	41 641	2751,0	17	14 822	104,1
Warmińsko-mazurskie	19 709	23,6	40 610	2283,1	39	14 613	50,6
Wielkopolskie	27 553	11,7	50 855	3903,6	135	17 949	85,1
Zachodniopomorskie	23 924	21,5	49 001	2161,5	48	17 276	55,8
Współczynnik zmienności	23,8	22,2	20,1	41,7	100,2	13,7	36,7
Relacja między największą a najmniejszą wartością cechy	1:2,3	1:2,1	1:2,0	1:5,0	1:28,0	1:1,8	1:3,2

Źródło: jak w tab. 1.

W analizowanym okresie w największym stopniu dysproporcje między regionami wzrosły w zakresie nakładów na działalność innowacyjną w przemyśle. Stosunek między wartościami tej cechy w najwyższej i najniższej pod tym względem klasyfikowanym województwie zwiększył się z 1:3,5 do 1:5, a współczynnik zmienności obliczony dla tej cechy wzrósł z 34,2% do 41,7%. Pod względem wartości nakładów innowacyjnych w przemyśle nadal na pierwszym miejscu znajduje się województwo mazowieckie, w którym ich wartość w przeliczeniu na 1 pracującego w przemyśle wzrosła o 62,5%. Jednakże największą dynamiką wzrostu charakteryzowało się pod tym względem województwo podlaskie (o 245,3 %) i śląskie (o 158,8%), dzięki czemu zmieniły one swoją pozycję w klasyfikacji regionów, odpowiednio z miejsca 15 na 3 i z miejsca 12 na 2. W przypadku czterech województw wartość analizowanej cechy uległa zmniejszeniu, w tym w największym stopniu w województwie świętokrzyskim (o 25,5%), co spowodowało jego spadek w rankingu województw z miejsca 4 na 12.

W dalszym ciągu największy dystans między regionami występuje pod względem nakładów na działalność badawczo-rozwojową. Pogłębiła się jeszcze i tak już ogromna dysproporcja między najlepiej a najgorzej sytuowanym pod tym względem województwem (w 2006 r. wynosiła 1:28). W tej dziedzinie nadal przoduje województwo mazowieckie (wzrost o 11,5%) i małopolskie (wzrost o 63,2%). Natomiast największą dynamiką wzrostu charakteryzowało się, podobnie jak w poprzednim przypadku, województwo podlaskie, w którym wartość tego wskaźnika wzrosła o 70%, co przesunęło ten region w klasyfikacji z 15 na 11 miejsce. Dużą dynamikę wzrostową odnotowano także w województwach małopolskim, pomorskim i kujawsko-pomorskim, co pozwoliło województwu małopolskiemu utrzymać się na dotychczasowej 2 pozycji, a pozostałym dwóm podnieść swoją pozycję z 6 na 3 (woj. pomorskie) i z 9 na 8 (woj. kujawsko-pomorskie). W przypadku trzech województw nakłady na działalność badawczo-rozwojową w analizowanym okresie uległy zmniejszeniu, w największym stopniu w województwie lubuskim, aż o 35,1%, a następnie w opolskim (o 10,3%), co spowodowało ich spadek w klasyfikacji województw odpowiednio z 14 na 15 miejsce i z 12 na 14 miejsce.

W mniejszym stopniu zwiększyły się dysproporcje między regionami w odniesieniu do wartości PKB, dochodów gospodarstw domowych i długości dróg publicznych.

Tylko w przypadku dwóch analizowanych cech (stopy bezrobocia rejestrowanego i wartości brutto środków trwałych) rozpiętości między województwami nieznacznie się zmniejszyły. Jeśli chodzi o stopę bezrobocia, to najbardziej poprawiła się sytuacja w województwie lubuskim, gdzie wskaźnik ten zmniejszył się o 10,8%. Najmniej korzystna tendencja wystąpiła w województwie lubelskim, w którym stopa bezrobocia wzrosła o 10,7%. Ostatecznie w 2006 r. najkorzystniejszą sytuacją wyglądała w województwie małopolskim, a najgorzej w województwie warmińsko-mazurskim. Wartość brutto środków trwałych zwiększyła się we wszystkich województwach, przy czym w największym stopniu w regionie lubuskim (o 43,3%),

a w najmniejszym w śląskim (o 26,7%). Podobnie jak w 2000 r., najlepiej sytuowany pod tym względem był region mazowiecki, a najgorzej podkarpacki.

Przeprowadzona analiza wskazuje na ukształtowanie się niekorzystnej tendencji wśród regionów polskich, polegającej na zwiększaniu się dysproporcji w poziomach rozwoju między nimi. Taki proces zaobserwowano w przypadku 5 na 7 analizowanych cech. Szczególnie niepokojący jest fakt, że w największym stopniu rozpiętości rozwojowe wzrosły w sferze nakładów na działalność innowacyjną, która jest jednym z podstawowych czynników rozwoju nowoczesnych i konkurencyjnych gospodarek regionalnych. Stanowi to ważną przesłankę dla dalszego prowadzenia polityki regionalnej zmierzającej do zwiększenia spójności społeczno-gospodarczej kraju, która dotychczas okazała się nieskuteczna. Aby rzeczywiście realizować cele polityki spójności w Polsce, należy zmienić w polityce interregionalnej sposób podziału środków finansowych pomiędzy poszczególne regiony oraz dodatkowo wesprzeć wolniej rozwijające się województwa, także poprzez instrumenty pozafinansowe. W przeciwnym wypadku zamiast postępującej spójności regionalnej obserwować będziemy dalszą polaryzację w poziomach rozwoju społeczno-ekonomicznego polskich regionów.

3. Wykorzystanie środków polityki spójności w ramach ZPORR w Polsce w latach 2004-2006

Łącznie w latach 2000-2006 w ramach ZPORR przeznaczono dla polskich regionów 4083,9 mln euro. Najwięcej środków przypadło na województwa mazowieckie (299,9 mln euro), śląskie (279,8 mln euro) oraz dolnośląskie (223,6 mln euro). Natomiast największa wartość wsparcia w przeliczeniu na jednego mieszkańca trafiła do województw: warmińsko-mazurskiego, świętokrzyskiego, lubelskiego, podlaskiego i podkarpackiego.

Jak wynika z informacji Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, głównymi beneficjentami programu były jednostki samorządu terytorialnego, które realizowały ok. 72% wszystkich projektów.

Największy udział w strukturze sektorowej wykorzystania ZPORR przypadła na projekty związane z budową i modernizacją dróg (31%). Niepokojące są małe rozmiary działalności w zakresie innowacyjnej gospodarki i społeczeństwa informacyjnego (4%) oraz badań, innowacji i transferu technologii (2%), które są postrzegane jako nieodzowne i najbardziej pożądane współczesne czynniki wzrostu.

Na koniec 2007 r. wartość podpisanych umów o dofinansowanie projektu osiągnęła kwotę 11,38 mld zł, co stanowi 100,11% całości dostępnych środków. Natomiast całkowita wartość płatności przekazanych z kont programowych wyniosła 7,33 mld zł, tj. 64,48% dostępnej alokacji.

Największa wartość środków przekazana została z tytułu realizacji działań związanych z modernizacją i rozbudową regionalnego układu transportowego.

W poszczególnych regionach Polski wykorzystanie dostępnych funduszy w ramach ZPORR było zróżnicowane. Udział środków objętych umowami w całości alokacji 2004-2006 na realizację programu w danym województwie wahał się od 96,0% w województwie mazowieckim do 104,5% w województwie lubelskim. Średni poziom wartości podpisanych umów w województwach wynosi 100,1% dostępnych środków na lata 2004-2006. Najbardziej zaawansowane w tej kwestii są województwa lubelskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie, a najmniej mazowieckie, wielkopolskie i śląskie.

Największym zainteresowaniem środkami pomocowymi cieszyły się działania z zakresu rozwoju mikroprzedsiębiorstw oraz infrastruktury społecznej (edukacyjnej, sportowej i ochrony zdrowia), co wynika z niezaspokojenia potrzeb środowisk lokalnych w tych dziedzinach. Pod względem skali realizacji płatności z kont programowych sytuacja kształtowała się najlepiej w województwie podlaskim, w którym 79,0% alokacji zostało wydatkowanych z kont programowych. Najniższy poziom płatności zanotowano w województwie mazowieckim, w którym wykorzystano ok. 59,6% dostępnych środków. Średni krajowy poziom dokonanych płatności dla regionów wyniósł 64,48% dostępnej alokacji na lata 2004-2006.

4. Finansowanie polityki spójności w Polsce w latach 2007-2013

Realizację polityki spójności w Polsce na lata 2007-2013 określają *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Narodowa strategia spójności*. Realizacja celów polityki spójności odbywa się w ramach sześciu Programów Operacyjnych (PO) zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz szesnastu Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) zarządzanych przez zarządy poszczególnych województw.

Z punktu widzenia polityki regionalnej korzystne jest utworzenie odrębnych programów operacyjnych dla każdego województwa. Przyczyniło się to do decentralizacji prowadzonej polityki w ramach dostępnych środków finansowych, a także pozwoliło na realizację działań bardziej dostosowanych do specyficznych potrzeb i priorytetów ustalanych przez poszczególne regiony. Do podziału środków centralnych na RPO zastosowano oparty na trzech kryteriach algorytm 80-10-10. Oznacza to, że 80% środków rozdysponowano proporcjonalnie do liczby mieszkańców w poszczególnych województwach, 10% środków proporcjonalnie do liczby mieszkańców w województwach, w których średni poziom PKB na mieszkańca jest niższy od 80% średniej krajowej, natomiast pozostałe 10% środków proporcjonalnie do liczby mieszkańców w województwach, w których stopa bezrobocia rejestrowanego w przekroju powiatów jest wyższa od 150% średniej krajowej. Tak więc 80% środków finansowych trafia do regionów wyżej rozwiniętych, a tylko 20% służy polityce spójności.

Poza środkami rozdysponowanymi w ramach RPO regiony korzystają także ze wsparcia przeznaczonego na realizację programów krajowych, ponieważ projekty

realizowane w ich ramach ostatecznie zostają zainwestowane w poszczególnych województwach.

Na realizację RPO w latach 2007-2013 przeznaczono łącznie 23 310,2 mln euro (tab. 4). Największe wsparcie w przeliczeniu na jednego mieszkańca otrzymało województwo warmińsko-mazurskie (1080,4 euro), a następnie świętokrzyskie (757,1 euro) i lubelskie (753,3 euro). Najmniejsza wartość środków przeznaczona została dla województw: łódzkiego (499,7 euro), śląskiego (505,1 euro) i wielkopolskiego (534,8 euro). Największa wartość inwestycji realizowanych w ramach RPO przewidziana jest w dziedzinie transportu (prawie 27% dostępnych środków), a następnie w obszarze badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość (24%), a także inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia i społeczną oraz inwestycje z zakresu ochrony środowiska (po 11%).

Tabela 4. Środki przeznaczone na realizację polityki spójności w polskich regionach w latach 2007-2013

Województwo	Środki na realizację polityki spójności w regionach			
	łącznie ze wszystkich PO		w tym: środki pochodzące z RPO	
	w mln euro	na 1 mieszkańca w euro	w mln euro	na 1 mieszkańca w euro
Dolnośląskie	5 708,7	1980,6	1 561,1	541,6
Kujawsko-pomorskie	4 845,3	2344,8	1 243,1	601,6
Lubelskie	5 426,8	2497,6	1 636,8	753,3
Lubuskie	2 205,1	2186,5	594,4	589,4
Łódzkie	4 735,0	1845,1	1 282,3	499,7
Małopolskie	6 306,0	1927,7	1 785,8	545,9
Mazowieckie	15 206,5	2940,3	3 032,5	586,4
Opolskie	1 754,8	1684,2	740,3	710,5
Podkarpackie	6 106,7	2911,3	1 393,8	664,5
Podlaskie	3 917,5	3275,2	825,6	690,3
Pomorskie	5 074,5	2302,8	1 315,7	597,1
Śląskie	8 182,1	1752,4	2 358,5	505,1
Świętokrzyskie	4 349,5	3398,6	969,0	757,1
Warmińsko-mazurskie	5 059,0	3545,5	1 541,6	1080,4
Wielkopolskie	5 930,3	1725,7	1 806,8	534,8
Zachodniopomorskie	4 378,4	2586,5	1 222,9	722,4
Ogółem	89 186,2	2336,7	23 310,2	611,4

Źródło: [Bilans otwarcia... 2008].

Szacowana wartość środków pochodzących ze wszystkich PO – krajowych i regionalnych inwestowanych w regionach wynosi 89 186,2 mln euro. W przeliczeniu na 1 mieszkańca największa kwota wykorzystana zostanie w województwach warmińsko-mazurskim (3545,5 euro), świętokrzyskim (3398,6 euro) i podlaskim (3275,2 euro).

Jak wynika z przedstawionych planów odnośnie do realizacji polityki spójności, regiony polskie otrzymają duże wsparcie finansowe, które może w znacznym stopniu ułatwić działania zmierzające do podniesienia ich poziomu rozwoju i konkurencyjności.

5. Wnioski

Prowadzona w Polsce polityka regionalna zmierzająca do zwiększenia spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej okazała się nieskuteczna. W celu rzeczywistej realizacji założeń polityki spójności w Polsce w polityce interregionalnej należy zmienić sposób podziału środków finansowych pomiędzy regiony wyżej rozwinięte a opóźnione w rozwoju oraz dodatkowo wesprzeć te ostatnie także poprzez instrumenty pozafinansowe. W przeciwnym razie zamiast postępującej spójności regionalnej obserwować będziemy dalszą polaryzację w poziomach rozwoju społeczno-ekonomicznego i przestrzennego polskich regionów.

Literatura

- Bilans otwarcia programów operacyjnych realizowanych w latach 2007-2013*, „Przegląd Regionalny” nr 1, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, marzec 2008.
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Narodowa strategia spójności*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, www.mrr.gov.pl.
- Ocena realizacji polityki spójności w Polsce w warunkach integracji europejskiej*, Badania Statutowe nr 36/KPEiPR/1/2007/S/397, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2007.
- Roczniki Statystyczne Województw, GUS, Warszawa 2001, 2007.

THE ANALYSIS AND EVALUATION OF REGIONAL DIFFERENTIATION IN POLAND BETWEEN 2000 AND 2006 IN THE CONTEXT OF COHESION POLICY

Summary

The article presents the regional differentiation in Poland in terms of socio-economic development on the basis of selected indicators.

The paper presents an analysis of changes in regional development process between 2000 and 2006.

The authors discuss the influence of cohesion policy on regional differentiation and present the main future prospects including the basis of the cohesion policy for the years 2007-2013.